

Gerçekten Fantazma Öznenin Ağırlığı: Kaygı, Kastrasyon ve Karabasan

Batuhan Demir

Yazıya öncelikle ana temayı oluşturan İncibus kavramını açıklamakla başlayalım. Incibus, kabusa neden olan ve kadınları uykularında ayartan veya tecavüz eden, erkek bedeninde tasvir edilen, hayali bir varlık ya da şeytan türüdür. (İncibus'un aksine Succubus ise, genellikle kadın bedeninde tasvir edilen, Incibus'un aksine erkeklerin rüyalarına girip onları baştan çıkararak, uykularında erkeklerle cinsel ilişkiye giren şeytan türüdür.) İncibus'un, kadınları cinsel yönden ayarttığına, uyuyan insanların üzerine yatıp göğüslerinde baskı uygulayarak nefes almalarını engelleyerek rahatsız ettiğine inanılır. Cadı avının yaygın olduğu Ortaçağ'da ele geçirilme belirtilerini gösterenleri İncibus tarafından kontrol edildiğine inanılmıştır. Ortaçağ'da Aziz Augustinus'u takip eden Kilise, İncibus'u Silvanos ve Faunos'taki ünlü pasajında karşımıza çıkarmıştır ve Incibus, çağının insanların uykularında cezbeden cehennem kurnazı olarak kabul edilmiştir. Fakat bu kurnaz şeyleri, her ne kadar tarihçilerin bir kısmı şeytan olarak adlandırsa da genel görüş şeytan olarak kabul etmemektedir. Çünkü şeytandan başka bir şeyi temsil etmektedirler. Farklı kültürlere ve dinlere bakıldığında da İncibus'a, yani insanları cezbeden doğüstü varlıklara rastlanılmaktadır. Ama tekrar belirtmek gerekirse şeytan olarak değil, şeytandan daha farklı, yukarıda da bahsedildiği gibi içlerinde daha erotik bir şeyler barındıran varlıklar olarak.

Kültürümüzde ise bu varlıklara verilen ad Karabasan'dır. Karabasanın, içeriğinde korkunç olayların yer aldığı, insana boğulma duygusu ve yüreğine çarpıntı hissi veren, çok karışık, korkulu ve sıkıntılı kâbuslar olduğu söylenebilir. Karabasanların geceleri kadınları erkeklerden -yani İncibus'un Succubus'dan- daha çok ziyaret ettiği bilinmektedir. Eski çağlardan günümüze kadar dini otoriteler, kurumlar ve etkilenen kişiler bu konuda yaşanan ve aktarılan pek çok "Karabasan ziyareti" hikayesi bildirmişlerdir. O halde, kültürümüzde Karabasan olarak dile getirilen varlık ile Incibus olarak anılan varlığın benzer olduğunu söyleyebiliriz. Peki eski mitlerine kadar uzanan bu varlıklar nereden insanlara musallat oldu? Neden geceleri geliyorlar? Neden insanları uykularında hareketsiz ve nefessiz bırakarak onlarda çaresizlik hissi oluşturuyorlar?

Freud, tarihsel süreç boyunca hâkim dini öğretilerin bir bilinçdışı oluşumunu ele alarak karabasanların nasıl insanları etkilediğini araştırmıştı; bunlar da kâbuslar içerisinde histerik semptomlara benzerdir. Freud, hastalarından kendisine rüyalarını anlatmasını istemişti, böylece bellekte oluşan bir fikirden geriye doğru izlenmesi gereken ruhsal zincire bir rüyanın da eklenebileceğini göstermişti. Bundan sonra, rüyanın kendisini de bir semptom olarak değerlendirip, geliştirdiği yorum yöntemini rüyalara da uygulamaya geçmek için sadece küçük bir adım atması yeterli olmuştur.¹

Freud, rüyanın içeriğinin bir arzunun gerçekleşmesi, güdüsünün ise bir arzu olduğunu ifade etmiştir. O halde bir yandan heyecan verici hazzın, öte yandan aşırı korku ve kaygının arasında mümkün olan her türlü geçişin gözlenmesi "arzuların giderilmesi" teorisine

¹ Freud, S., *Rüyaların Yorumu* (1900) çev. Selçuk Budak., 2013, Öteki Kitabevi

nasıl uygun olabilirdi? Rüyalar yorumlandıkları zaman, bunaltıcı ve kaygı rüyalarının da arzuların gerçekleşmesi ile ilintili olduğu anlaşılabilir; Çünkü rüya teorisi, rüyaların açık içeriğine değil, yorum çalışmasıyla rüyaların arkasında yattığı gösterilen duygu ve düşüncelere dayanır. Rüyaların açık içeriği ile gizli içeriği arasında bir ayırım vardır (Açık içeriğinde de çok bunaltıcı olan rüyaların bulunduğu kuşku yoktur). Açık içerik ile gizli içerik arasındaki farkın iki ruhsal gücün işleyişi olduğunu ve bu güçlerin birisinin rüyada dile gelen arzuyu oluşturduğunu, diğerinin ise bu rüya arzusuna sansür uyguladığını ve bu sansürden yararlanarak arzunun ifadesinde zoraki bir çarpıtma yarattığını söyleyebiliriz. Bu nedenle de rüyada çarpıtma olması, bunaltıcı içeriğinin sadece arzulanan şeyi gizlemeye yaradığını görüyoruz. O halde arzuyu doyuran açık rüyalar ile bunaltıcı içerikli kâbuslar arasında rüya teorisi açısından bir fark yoktur; bunaltıcı bir rüya bastırılan bir arzunun kılık değiştirmiş doyumudur, gerçekleşmesidir. Böylelikle kâbusları da aynı doğrultuda ele alabiliriz. Tekrar edecek, olursak İncubus'un yarattığı tedirginlik ve kaygı verici durumun bilinçdışı arzunun doyumunu gerçekleştirmesine hizmet ettiğini söyleyebiliriz. Peki ama İncubus hangi bastırılan arzunun kılık değiştirmiş halidir? Ve bu kılık değiştirme mekanizmasının adı nedir?

Bu mekanizma dilin bir işlevi olan yer değiştirmedir. Bu mekanizma rüyalarda da işlemektedir. Rüyaların analizinden elde edilen sayısız ve düzenli gözlem sonucunda gerçekliği ispatlanan bir sürecin etkileridir. Burada olan, ara bağlantılar yoluyla "yer değiştirme" –buna ruhsal vurgunun yer değiştirmesi de diyebiliriz- gibi bir durumdur: Bu yolla başlangıçta sadece zayıf bir yoğunluğa sahip düşünceler, daha yoğun yüklü düşüncelerin yükünü almakta ve sonunda bilince ulaşacak yeterli güce ulaşmaktadır.² Kastrasyon kaygısı ile bastırılan ve yer değiştirmeye maruz kalan ise tabii ki enstest arzusudur. Otto Rank bu durumu, "Bastırılan çocuksu cinsel malzeme temelinde ve bu malzemenin yardımıyla, rüyalar düzenli olarak, bugünün ve kural olarak erotik arzuları örtülü ve sembolik tarzda gizlenmiş bir kılıkta gerçekleştirilmiş olarak temsil eder" (Rank'tan aktaran Freud, 1900: 519)³ diyerek açıklamaktadır. Rüyayı başlatan ve rüyada gerçekleştirilmiş olarak temsil edilen asıl arzunun, çocukluk döneminden kaynaklandığı düşünülünce bastırılan malzemenin bilinçdışında kaybolmadığı ve tüm canlılığı ile var olduğu anlaşılmaktadır. Genel terimlerle açıklayacak olursak, her rüyanın açık içeriğinde son zamanların yaşantılarıyla, gizli içeriğinde ise en eski yaşantılarıyla ilişkili olduğu anlamına gelmektedir. Freud'un histerik öznelerle olan analizleri bu eski yaşantıların, kelimenin gerçek anlamıyla şimdiki zamana kadar güncel kaldığını göstermektedir.

Ernest Jones, "On The Nightmare" adlı eserinde, benzer ifadelerle kabusun enstestiyöz bir arzu üzerinde dönen zihinsel bir çatışmanın ifadesi olduğunu belirtir. Kabus kelimesinin İngilizce'deki karşılığının Nightmare olduğunu ve "Mare" kelimesinin ise şeytan manasına geldiğini, Türkçe çevirisinde ise kabusun yanında Karabasan ismiyle de kullanıldığını akıldta tutmakta fayda vardır. Yukarı da dile getirdiğimiz gibi, kabus içinde musallat olan bu canlılar, şeytani özellikleri taşımaya bile "şeytan" kavramı olarak Jones'un çalışmasına dahil olmaktadır.⁴ Jones, bu çalışmasının içine ayrıca Vampir ismini de eklemektedir. Peki Jones "Nightmare" adlı çalışmasına Vampir kelimesini neden dahil etmiş olabilir? Çünkü Vampir, psikanaliz açısından önemli bir figürdür: Literatürde İncubus, Vampir'in Ortaçağdan kalan bir atası olarak kabul görmektedir. Jones'un ifade ettiği şekliyle olağanüstü bir aşık sizi sarıp sarmalamakta, içinize girmekte ve içinizde kaybolmaktadır. Burada haz muazzam boyutlardadır, ama bunun sinirsel bedeli korkunç olmaktadır.⁵ Bu noktadan hareketle şu soruyu

² A.g.y

³ A.g.y

⁴ Jones , Ernest., M. D. On The Nightmare (FIRST AMERICAN EDITION)

⁵ A.g.y

sormakta fayda var: Neden İncubus, Vampir ya da Karabasan bu kâbuslarda başrolünü oynamaktadır? Jones'a göre, yasak arzunun yer değiştirmesi ikiye ayrılmaktadır: İlki yasak bir arzu, dışarıdaki bir varlığa yansıtılır: mesela İncubus, Vampir, Karabasan. İkincisi ise yasak arzu içeri doğru bedenselleştirilir; birtakım 'bilimsel' terimlerle, mesela kâbusun nedeni olarak hazımsızlıkla işaretlenir. Bu iki durumu da yaşayan kişinin üstlenemediği bir arzusunu kendinden, kendisiyle ilişkili olmayan başka bir şeyin üzerine yansıtmasıdır. Burada hazımsızlık da olabilir, aşırı yemek yemek de, uyku felci geçirmekte. Burada söz konusu olan durum arzunun üstlenilmemesidir. Bu konunun bilimsel terimlerle ilgili kısmına da değinirsek, bahsettiğimiz durum uyku felciyle ilişkilendirilecek ve yazılan bu hipoteze itiraz edilecektir. Burada uyku felcinin belirleyici olduğunu ya da bu konuyla ilgili bilimsel verilerin bulunduğunu söylemek kolay, ama yetersiz bir cevap olacaktır. Çünkü Freud'a göre, uykuya eşlik eden motor felç, rüya görme sırasındaki ruhsal sürecin temel bileşenlerinden birisidir. Motor yollardan aktarılan bir dürtü, iradeden başka bir şey değildir ve irade eylemiyle buna karşı çıkmaktadır. 'Hayır'ı temsil etmek için sürecin tamamını böylesine uygun kılan şey de, uyku sırasında dürtünün ketlendiğini hissedeceğinden emin olmasının gerçeğidir.⁶ Yani uyku felci bir gerçeklik olabilir ama rüya çalışmasının malzemelerinden sadece birini oluşturmaktadır. Freud Rüyaların Yorumu adlı eserinde, rüyaların yorumunun organik tartışmalardan itibaren ele alındığı bir bölüme yer vermiştir ve uyku felcinin, organik bir gerçeklik şeklinde ele alarak bir malzeme olarak kullanıldığını ifade etmiştir. Genelde rüya görmeyi açıklarken temel bir nokta olarak değerlendirilen iç organik duyular, Freud'un teorisinde alçakgönüllü de olsa bir yer edinmiştir. Bu tür iç organik duyular - örneğin düşme, yüzme, ya da ketlenme- her an erişilebilir olan ve ihtiyaç duyulduğunda rüya düşüncelerini dile getirmek için rüya çalışması tarafından kullanılan malzemeyi sağlamaktadır.⁷ Ancak burada yaşanan korku, panik ve hazzı hala tam bir cevap oluşturmamaktadır. Çünkü burada bilimin gösterenlerini aşan şey ensest bir arzunun üstlenilmemesidir. İşte bedeli ödenemeyen bu şey de kâbuslarda rahatsız etmeye devam etmektedir. Peki ensest bir arzu üstlenilebilir bir şey midir? İncubus ve Vampir neden bu rahatsızlık veren arzuların başrolündedir?

Yukarıdaki sorulara histerik yapı açısından cevap verirse, tüm bu varlıkların bazı ortak özellikleri göze çarpmaktadır. Burada aslında çok güçlü, ezici olmalarının yanında, eksik olmaları da söz konusudur. Örneğin filmlerde işlenen vampir figürlerine bakacak olursak Vampir ne kadar güçlü görünürse görünsün aslında eksik bir 'Efendi'dir. Histerik öznedeki bu noktada devreye girmektedir, çünkü onun fantazmı Efendinin bu eksik olan kısmı ile özdeşleşmektedir. Ancak burada histerik yapı, Efendinin bu eksikliğiyle özdeşleşerek onu tamamlamamaktadır, aksine tatminsiz bırakmaktadır. Tam bu noktadan hareketle burada nesnelere de ötesinde olan bir nesneye atıf yapıldığını söyleyebiliriz.⁸ Bu noktaya kadar bahsettiğimiz konulara ilişkin, Jonathan karakterine hayat veren Keanu Reeves'in başrolünü oynadığı Drakula filmini örnek gösterebiliriz. Filmde Jonathan'ın nişanlısı Mina'yı eski eşine benzeten Drakula, Mina'yı elde etmek için Jonathan'ı kendi kalesine hapsederek İngiltere'ye gider. Aşkın bir talep olduğu kabul edilirse, talebin olduğu yerde eksikliğin mevcut olduğunu görebiliriz. Bu durumda Drakula için birinci eksiklik, aşık olmasıdır. Drakula burada Mina'ya zorla hakim olmaya çalışmaz; oldukça karizmatik, topluma uyum sağlamış, modern bir insan görüntüsünde Mina'nın karşısında çıkar. Yalnız Drakula'nın yaşamak için elbette, vampirlere özgü bir durum olarak başkasının kanını içmeye ihtiyacı vardır. İşte tam da bu noktada Drakula yeniden eksik bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Drakula bu ihtiyacını Mina'dan değil de onun arkadaşı Lucy'den elde etmeye çalışır. Etkisi bakımından İncubus'a

⁶ Freud, S., Rüyaların Yorumu (1900) çev. Selçuk Budak., 2013, Öteki Kitabevi.

⁷ A.g.y

⁸ Soysal, Ö., Nesnenin de Ötesinde Nesnenin Oluşumuna Dair (Psikanalitik Formasyon, Sayı:25, sonbahar 2012, Bağlam yayınları)

benzettiğimiz Drakula, Lucy’i zorla baştan çıkararak ondan faydalanmaya çalışır. Lucy ona gönülsüz şekilde kanını verirken ilk başta kaygı yaşar ama bu durumun yanında inanılmaz bir haz da duyar. Bahsettiğimiz bu haz, bizi Lacan’ın *jouissance*⁹ tanımına götürür. Kendinden geçen Lucy zaman geçtikçe hayat enerjisini kaybeder, ancak filmde de açıkça görüldüğü gibi vampirlerle kadınlar arasında hep bir çekim gücü, bir bağ söz konusudur. Bu çekim gücü tarihsel olarak arkaik bir şekilde hala günümüz sinema ve edebiyat dünyasında işlenmektedir. Vampir’in etkisi, İncubus’un gösterdiği etki gibi Lucy örneği üzerinden çok güzel bir biçimde gösterilmektedir. Burada haz muazzam boyutlardadır ama beden üzerindeki etkisi korkunçtur, çünkü burada nefes alınmamakta, kaygı ise çarpıntı biçiminde göğüste hissedilir.

Vampirler üzerine düşünürken oral-sadistik bir durumun varlığına dikkat çekmek gerekir. Çünkü Karabasan vakalarında da görüldüğü gibi, rüya gören kişilerin ağızlarına yönelik müdahaleden söz edilir. Yani ağızları kapatılır, konuşmaları, bağırmaları hatta nefes almaları bile engellenir. Burada her iki durumda da cinsel bir arzu, oral bir form haline dönüştürülür. Cinsel arzu olarak ifade bulamayan şey, Vampir’in ısırması ya da Karabasanın ağızı kapatması olarak ifade edilir. Bu durum yani yerdeğiştirme, psikanaliz için hem merkezi hem de gözardı edilen bir kavramdır.

Peki rüyadaki arzu neden kaygıya dönüşür? Burada ruhsal yapılanmayı koşullayan, özneye kuşak ve cinsiyet farkını dayatarak cinsiyet kimliğini kazandıran kastrasyondan söz edebiliriz. Örneğin Karabasanı içeren rüya örneğinde, kadınlar için enestüel bir baba figürü söz konusudur. Tam bu noktada Lacan da, İncubus ile baba figürü arasında bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Burada Lacan’ın bahsettiği baba, ‘‘Baba-nın adı’’ ki babadır, yani bir tür simgesel işlevin taşıyıcısı olan baba. Vampir, İncubus ya da Karabasanın kendisi bir perde ise, bu perdenin arkasında bir baba vardır; bu baba, kastrasyon ile tehdit eden, Ödipal’de yitip gitmesiyle anneyi tercih eden bir babadır. Sloven düşünür Sloven Zizek’in tabiriyle Ödipal çatışmayı sona erdiren ‘‘anal baba’’nın ölümüyle oluşan metaforun yol gösterici gücü, babanın ölü bir varlık temsili olarak yer değiştirmeye uğramasına neden olmaktadır. Ancak baba, bir hayalet gibi bu jesti söylemeye devam etmektedir.¹⁰ Kaygıya neden olan kısım ise, bastırılan enestüel *jouissance*’ın rüya çalışmasında geri gelmesidir. Burada kaygının nedeni, Ödipal süreçte yaşanan kastrasyon karmaşası ile gerçekleşen kopuşun, yani boşluğun tekrar birleşmesidir. Öznenin kurulumu ve özneliğin garantisi, Simgeselin işlevin sağladığı bu kopuşa bağlıdır. Çünkü bu kopuş, öznenin -konuşan varlık olarak eksik bir halde-gösterenler ağına girmesini sağlarken, enestüel arzunun ya da başka bir deyişle *jouissance*’ın bastırılmasını da sağlar. Bu karşılaşmada, kaygının bir gösterenle belirtilmiş hali İncubustur, yani öznenin *jouissance*’ının dışarıya yansıtılmış şeklidir. Konuya ilişkin yapılan araştırmalarda erkeklerin büyük bir bölümünün, partnerlerinin kendileri ile sevişirken başka erkekleri düşünmelerini; kadınların büyük bir bölümü ise, partnerlerinin başka bir kadınla sevişirken kendilerini düşünmelerini tercih ettikleri belirtilmektedir.¹¹ Bu durumda da kadınların erkeğin ötesinde bir erkeği hedefledikleri dahası bu erkeğin etten kemikten gerçek biri olmadığı anlatılmaktadır. Bu erkek daha çok bir hayalet gibidir; Anlamı da, bir kadının erkeğe fiziksel olarak sadık kalırken aynı zamanda onu aldatabilmesidir. Yani kadın onu

⁹ Lacan’ın birçok *jouissance* tanımı vardır. En temel olanı ise; haz ilkesinin sınırının aşılması ile acıya dönen bir hazdır. Bu ‘‘acılı haz’’ Lacan’ın *jouissance* dediği şeydir; *jouissance* acı çekmektir. Dolayısıyla *jouissance* terimi öznenin semptomundan gelen çelişkili doyumunu ya da başka bir ifadeyle doyumdan kaynaklanan acıyı çok iyi ifade eder.

¹⁰ Zizek, S., Yamuk Bakmak: Popüler Kültürden Jacques Lacan’a Giriş çev. Birkan, T., Mayıs 2004, Metis Yayınları

¹¹ Leader, D., Kadınlar Neden Her Yazdıkları Mektubu Göndermezler? Çev. Çatlı, N., Ağustos 1997, Ayrıntı yayınları

kollarına aldığında erkeğin ötesindeki bir hayaleti kucaklayabilmektedir. Bu noktada şunu belirtmek gerekir: Lacan, kadının keyif almasını tamamlayacak bilinçdışı bir partneden söz etmektedir ve ‘Bu olmazsa kadın keyif alamaz’ demektedir. İşte burada efendi ‘‘ İncubus’’, kadının -feminen *jouissance*’ın- cinsel keyif alabilmesi için zorunlu olan partneri maddileştirmektedir. Burada yer değiştirme mekanizması ile ensestüel baba, doğaüstü ya da ölü bir varlıkla yer değiştirmektedir. Bu noktada nesnenin kendine aşkın olan, düşlenen nesneyi, çok daha güçlü bir figürü temsil ettiğini görebilmekteyiz. Çünkü Karabasan ya da Vampir, kişi üstünde tam hakimiyet kuran, nefes bile aldırmayan bir nesne konumundadır. Drakula filmine geri dönecek olursak Mina, kahraman Jonathan (Keanu Reeves) ile Drakula arasında bir seçim yapacaktır ve Mina, kahramanı değil Drakula’yı seçer. Bu durum bize bir kadının partnerinin nasıl, gerçekten yaşayan, etten kemikten olan bir erkekten daha önemli bir şeyin olduğunu göstermektedir.

Peki İncubus olayında hareketsiz ya da nefessiz kalmak neyi temsil etmektedir? Burada öznenin nesne düzeyine indirgenmiş olma durumu söz konusudur. Rüyaların Yorumu kitabında kendi ketleyici rüyalarını yorumlayan Freud bu durumu, kaygı duygusuyla yakından ilişkili olan ketlenme, bir yere takılıp kalma, kımıldayamama ve bir şey yapamama olarak ifade etmiştir.¹² Ve William Shakespeare’in ünlü Hamlet trajedisinde, bu durumun bastırılmış olarak kaldığını ve –tıpkı nevrozda olduğu gibi- varlığını sadece ketleyici sonuçlarından öğrendiğimizi belirtmiştir.¹³ Yani bu noktada Freud, bastırma mekanizmasının iş başında oluşuyla birlikte ketleyici rüyalardan bahsetmektedir.

Lacancı psikanalizde ise özneyi *gösteren* zincirine yerleştiren temel bir eksikten artık bahsedilmemektedir. Böyle bir durumda Öteki’nin eksikliği mevcut değildir ve burada tam da eksikğin eksikliğinden söz edilmektedir. Lacan, kâbusta yaşanan kaygının Öteki’nin *jouissance*’nın deneyimlenmesinin neden olduğu kaygı olduğunu belirtmiştir. Bu noktadan hareketle, kabustaki öznenin nesne konumunda olduğunu söyleyebiliriz. Burada Öteki, öznenin *jouissance*’ını alan bir konumdadır. Öteki’nin *jouissance*’ı ile böylesine doğrudan bir karşılaşma, özne için oldukça tehlikeli olmaktadır.¹⁴ Böylesi bir durumlarda özne, nereye saklanırsa saklansın kaçamamakta ve sonuç olarak Öteki’nin *jouissance*’nın ağına düşmektedir.¹⁵ Burada dikkat edilmesi gereken kilit nokta, bu durumu psikotik bir durum ile karıştırılmaması gerektiğidir. Çünkü burada ele almaya çalıştığımız konu, histerik yapı ile rüya arasında ilişkileneyle ilgidir.

Fransız psikanalist Didier Castanet’nin psikosomatik fenomenlerle ilgili yaptığı çalışmasında, psikosomatik durumlarda organizmanın *jouissance*’a yazıldığını ifade edilmektedir. Klasik öznel yapılardan farklı olarak psikosomatik fenomenler, beden *jouissance*’ı ile doğrudan ilişkilidir. Burada özneyi temsil etmek için bir gösterenin bir başka gösterene gönderiminden ziyade, gösterenlerin kristalleşmesinden bahsedilmektedir. Bir başka şekilde ifade edecek olursak, burada Karabasan ya da İncubus mevcut olduğunda “gösterenlerin sıkışması” söz konusudur.¹⁶ Yani Simgesel, artık travmatik cinsel gerçeğin gösterenin hesabına geçirmekte yetersizdir. Drakula filminde Lucy’nin kendinden geçmesi, adeta kendi bedeninden ayrılması ve kendini tamamen teslim ederek Drakula’nın *jouissance* nesnesi haline gelmesi Castanet’nin psikosomatik fenomenler üzerine olan kuramsallaştırmasıyla uyumludur. Vampir

¹² Freud, S., Rüyaların Yorumu (1900) çev. Selçuk Budak., 2013, Öteki Kitabevi.

¹³ A.g.y

¹⁴ Lacan, J., Le Seminaire, Livre X, L’angoisse, Paris: Éditions du Seuil, 2004

¹⁵ Korulsan, C., Kaygı Nedir? (Tekinsiz, Sayı:9, 2017, İthaki yayınları)

¹⁶ Castanet, D., "Le réel du corps : phénomènes psychosomatiques et symptôme", in L'en -je lacanien, 2004/2 (n. 3), s. 107-123. çev. Nural, U.Y., 2018

örneğinden farklı olarak, Karabasan deneyimi yaşayan öznelerin durumu da bu kuramsallaştırmayı hatırlatmaktadır. Öznenin hareketsizliği, nefes almakta zorlanması günümüzde yaşanan tipik Karabasan etkisi örneklerindedir. Kâbus olarak da bakacak olursak, Karabasan geldiğinde özne, nesne konumunda bulunmaktadır. Öteki'nin *jouissance*'ı ile karşılaşmaya dair kaygı, bu noktada göğüste sıkışma ve ağırlık hissiyle kendisini belli etmektedir.¹⁷ Çünkü kaygının en güçlü tezahürü göğüste hissedilmektedir; İncubus kendi *jouissance*'ı ile rüya göreni ezmektedir. Yani kabusta deneyimlenen, bir şeyin altında ezilme hissidir. Bu sahne içinde kişi, bir özne olarak mevcut bulunmamaktadır. Bu yüzden sahne sırasında gösterenler susar, tıkanır ve beden konuşmaya başlar.

Hem Karabasan hem de Vampir örneklerinde görüldüğü gibi, bu durumların içinde ensest arzuya dair bir kalıntı vardır. Dracula filminde de aktarıldığı gibi, şatonun içinde Jonathan için görevlendirilen dişi vampirler, Dracula'nın Lucy'nin kanını emdiği gibi Jonathan'ın da kanını emerek ona ensestüel hazzı yaşatmışlardır. Ancak Jonathan, bu durum karşısında Lucy gibi teslim olmamış, şatodan kaçmayı başarmıştır. Buradaki işleyiş rüya ile benzer bir işleyişe sahiptir; yani söz konusu olan, içinde baştan çıkarmanın, teslimiyetin ve yaşanan korkunun kadın ve erkeğe göre işleyişin farklılığıdır. Bu farklılığı biraz daha açmak için yeniden kastrasyon karmaşasını ele almamak mümkün değildir. Çünkü erkek ve kadın için kastrasyon karmaşası, farklı işlemekte ve farklı bir şekilde sonuçlanmaktadır. Ödipus karmaşasının sonu, erkek için kastrasyonun bitişini temsil ederken, kadın için böyle bir durum söz konusu değildir. Kadınlar ve erkekler için kastrasyon, anne ile kopuşu farklı bir şekilde temsil etmektedir.¹⁸ Kadın, annenin kastre edildiği sonucuna vararak sevecen hislerini babaya doğru yöneltir. Böylelikle sonu olmayan bir Ödipus karmaşası kadın için başlamış olur. Buradan çıkan diğer sonuç ise ensest yasağı, kadın ve erkek için herhangi bir simetri oluşturmamaktadır. Bu durum ise başta belirttiğimiz gibi karabasan vakalarının erkekler göre kadınlarda daha fazla yaşanmasının bir cevabı gibi görülebilmektedir. Yazımızı bu durumu en iyi şekilde anlatan Dracula filmimizden bir replik ile sonlandırıyoruz:

“O, beni öptüğünde ve zavallı güçsüz bedenimi elleriyle kendine çektiğinde aramızda kutsal bir yemin varmış gibiydi.”

¹⁷ Lacan, J., Le Seminaire, Livre X, L'angoisse, Paris: Éditions du Seuil, 2004

¹⁸ Nasio, J.-D., Psikanalizin Yedi Temel Kavramı çev. Soysal Ö., Erşen, M., Ekim 2006, İmge Kitabevi.